

יום ראשון, 5 בדצמבר 2021

לכבוד:  
משרד התרבות והספורט, מינהל תרבות  
משרד האוצר

## הנדון: טיוטת תיקון למבחני התמיכה של מינהל התרבות - ביטולי מנגנוני שכר וגירעון<sup>1</sup>

איגוד העורכים – איגוד מקצועות הפוסט בישראל (ע"ר) המייצג את תעשיית הפוסט-פרודקשן, האנימציה וההדמיה בישראל מתכבד להגיש את התיקונים שלו לטיטוט מבחני החלוקה שבנדון.

### הקדמה:

באתר משרד התרבות מופיעה רשימה של מטרות המשרד בתחום התרבות<sup>2</sup> ביניהן:

”חיזוק ועידוד היצירה התרבותית והאמנותית ...  
חיזוק ועידוד היצירה התרבותית בפריפריה  
החברתית והגיאוגרפית.  
...  
טיפוח וקידום יוצרים עצמאיים ויצירה חוץ ממסדית.  
...  
קידום ועידוד צריכת תרבות במגזרים בהם צריכת  
התרבות נמוכה.  
הרחבת מגוון הפעילות התרבותית בפריפריה, תוך  
מתן דגש לקידום איכות ומצויינות.  
...  
שיפור השוויוניות בחלוקת התמיכות.  
...  
שיפור מתמיד של האיכות והמקצועיות בעבודות  
המשרד.”

אנו נסביר ונדגים מדוע התיקון המוצע שמהותו ביטול הגבלות השכר של משרד התרבות על מנהלי מוסדות תרבות ויועצים אמנותיים ואימוץ תקרת ההגבלה של החשב הכללי (שגבוהה במאות אלפי שקלים מזו של משרד התרבות) חותר תחת המטרות שהמשרד הציב:

<sup>1</sup> <https://bit.ly/3p7QYm8> פרסום טיוטת תיקון רוחבי למבחני התמיכה של מינהל התרבות באתר משרד המשפטים

<sup>2</sup> [https://www.gov.il/he/departments/about/about\\_ministry\\_of\\_culture\\_education](https://www.gov.il/he/departments/about/about_ministry_of_culture_education)

- איך קבלתו תחליש את היצירה התרבותית והאמנותית בכלל ובפריפריה החברתית והגאוגרפית בפרט;
- איך קבלתו תוריד את המוטיבציה ליצור בקרב היוצרים העצמאים והחוץ ממסדיים בפרט;
- איך קבלתו תנציח ותעודד את הבינוניות והקונפורמיזם היצירתי;
- איך תיגרם באמצעותו אפליה בחלוקת התמיכות ויעמיקו הפערים בין המוסדות,
- התיקון לא ישפר את מתן השירות לגופים הנתמכים במתן התמיכות,
- התיקון יצמצם משמעותית את היצירה הישראלית, ויהווה פגיעה תדמיתית קשה במוסדות התרבות והעוסקים בתרבות.

### נתונים:

1. בהכנת מסמך זה בחנו<sup>3</sup> את כל מוסדות התרבות, שתמיכת מינהל התרבות בהם בשנת 2019 היתה גבוהה מ 5,000,000 ₪.
  - a. ב- 14 מהם (מתוך 23) היו חריגות שכר של המנכ"ל ו/או המנהל האמנותי.
  - b. בשני מוסדות כלל אין במבחני התמיכה הגבלת שכר.
  - c. במוסד אחד השכר שהוענק למנכ"ל הוא השכר המקסימלי לפי מבחני התמיכה.
  - d. שני מוסדות לא נבדקו כיוון שלא ידענו לומר לאיזה מבחן תמיכה הם שייכים.

לכן ניתן לאמר מדגמית שאחוז חריגות השכר במוסדות התרבות הנתמכים ע"י משרד התרבות הוא לפחות 47%<sup>4</sup>.
2. ניתן להסיק מכך שמוסדות התרבות והוועדים המנהלים שלהם, מעניקים שכר גבוה ככל שניתן לפי מבחני התמיכה ומעבר לכך ורואי החשבון של אותם מוסדות מאשרים את הדוחות.
3. ייתכן שחלק מחריגות השכר מאושרות מטעמים מקצועיים בלבד בידי ועדה מיוחדת של משרד התרבות. אם כן לא מצאנו זכר לפעילותה, להמלצותיה, או לחברים המשתתפים בה.
4. לפי המידע הנגיש לציבור מתוך חמש קרנות הקולנוע הנתמכות ע"י משרד התרבות, רק באחת לא היתה חריגת שכר של מנכ"ל/מנהל אמנותי בשנת 2019.
5. משרד התרבות הזמין חוות הדעת מד"ר מאיר אמיר ומיקי גור<sup>5</sup> שציינה בשנת 2020 שבניגוד להוראות מבחני התמיכה בשנת 2018 אף תיאטרון לא "נקנס" על חריגות שכר מנכ"ל/מנהל אמנותי. זאת למרות שבשנת 2018 היו לפחות חמישה תיאטראות עם חריגות שכר<sup>6</sup>.
6. באותו דו"ח ניתנו שורה של המלצות מצוינות לשינויים שיובילו להקטנת הנטל הרגולטורי על משרד התרבות ועל המוסדות הנתמכים מבלי לפגוע בדרכם של כספי הציבור להגיע ליוצרים וליצירה. למיטב ידיעתנו אף המלצה לא מיושמת.
7. כאן המקום לציין שבשנת 2019 איגוד העורכים יחד עם איגוד המפיקים עדכנו את משרד

<sup>3</sup> <https://bit.ly/32MeX2P> קובץ אקסל סיכום תמיכות ממנהל התרבות ב 2019 עם נתוני שכר. נדגיש כי התמיכה הציבורית המצוינת גבוהה יותר בפועל כיוון שבמסמך לא מצוינת תמיכת הרשויות המקומיות.

<sup>4</sup> נדגיש שהמידע המוצג בנוגע לתקציבים, שכר ותמיכה נאסף מאתר [ניידסטאר](http://ניידסטאר).

<sup>5</sup> <https://bit.ly/301NPI2> ניתוח כלכלי של המבחנים לחלוקת כספי התמיכות בתיאטרון של משרד התרבות

<sup>6</sup> לא בדקנו את כל התאטראות, רק את אלה שתמיכת המשרד בהם ב 2019 היתה גבוהה מ 5,000,000 ₪.

התרבות, על חשדות לדיווחים שקריים שנעשו בידי כמה מוסדות תרבות במטרה לקבל ממשרד התרבות תמיכה מוגדלת בהם על חשבון אחרים, דבר שהתרחש בסופו של דבר ולמיטב ידיעתנו מתרחש עד היום. לצערנו משרד התרבות התעלם בשעתו ולמיטב ידיעתנו מתעלם עדיין מהמידע החשוב והרלוונטי לשמירה על מינהל תקין, שמטרתו לייעד את הכספים למטרה שלשמה נועדו.

למיטב ידיעתנו משרד התרבות עד היום לא בדק לעומק את הטענות והדיווחים, לא פסל דיווחים אלה, לא ביקש ממוסדות אלה את הכספים שניתנו להם שלא כדין, ולא העביר כספים אלה למי שנפגעו.

8. לחריגות השכר בתחום מוסדות התרבות יש היסטוריה ארוכת שנים<sup>7</sup> עוד מימי השרה שולמית אלוני.

9. בתאגיד כאן, שתקציבו כ־700,000,000 בשנה, רובו מתקציב המדינה, יש תקרת שכר של כ־480,000. נכתוב זאת בברור – מנכ"ל תאגיד כאן שמנהל תקציב גדול פי 150, פי 100, מרוב מוסדות התרבות, מקבל שכר נמוך משמעותית ממנכ"ל מוסד תרבות גדול או בינוני.

• **איך קבלת התיקון תחליש את היצירה התרבותית והאמנותית בכלל ובפריפריה החברתית והגאוגרפית בפרט, ותוריד את המוטיבציה ליצור בקרב היוצרים העצמאיים והחוץ ממסדיים בפרט?**

הגדלת שכר של מנכ"לים תבוא על חשבון התקציבים שיחולקו ליצירות וליוצרים, שזוהי המטרה העיקרית של כספי הציבור. כל חלוקת הכספים לערוצים המקיימים את אותה המטרה, צריכה להיות מידתית לתפקיד, ולכן כן צריכה להיות מוגבלת ומפוקחת יותר. דווקא משום שזו אינה המטרה אלא האמצעי לקיומה, ובמיוחד שקיימים לדעתנו יותר מידי מוסדות כאלה. נוסדים פה עוד ועוד מוסדות תרבות, שמנכ"ליהם ועובדיהם משתכרים מהכספים המיועדים ליצירה עצמה, במיוחד בתחום הקולנוע.

בנוסף המוסדות הגדולים והחזקים יכולים להתמודד בקלות עם רגולציה בניגוד למוסדות קטנים, שבדרך כלל מצויים בפריפריות או בניגוד ליוצרים עצמאיים וחוץ ממסדיים.

התיקון הנוכחי יגדיל את שכר בעלי התפקידים במוסדות הגדולים והקטנים יותר יתקשו יותר למשוך כח אדם איכותי ומיומן אליהם, בטח בפריפריה החברתית והגאוגרפית, ובטח על חשבונם של יוצרים עצמאיים.

1. **איך קבלת התיקון תנציח ותעודד את הבינוניות והקונפורמיזם היצירתי?**

התוצאה מהתיקון עלולה להיות, שרק מוסדות גדולים יכולים להתמודד עם הרגולציה והמוסדות הקטנים מבזבזים זמן שבמקום שיהיה מוקדש ליצירה עצמאית, מקורית, בועטת, מוקדש להתאמה לתבנית שהוכתבה במטרה לקבל תקציב.

2. **איך קבלת התיקון תגרום לאפליה בחלוקת התמיכות?**

תפקיד המנהל האמנותי הוא תפקיד שנכנס לתוך ההגדרה של "פעילויות". ככל שמוסד תרבות מגדיל את ההוצאה שלו לפעילויות הוא מקבל ניקוד גבוה יותר ממשרד התרבות ותמיכה גבוהה יותר. אם התיקון יתקבל, כל מוסד תרבות יוכל לשלם ליועץ אמנותי או להעסיק יועץ אמנותי חדש בשכר גבוה ככל שניתן כדי לנפח באופן מלאכותי את הפעילות.

3. **איך קבלת התיקון לא תשפר את מתן השירות לגופים הנתמכים במתן התמיכות?**

עובדי משרד התרבות ומוסדות התרבות כורעים תחת נטל הרגולציה בתחומים רבים.

<sup>7</sup> <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-1495569,00.html>

בהפעלת מהלך של הקלה רגולטורית שיביא לניפוח שכר מנהלים, תתפספס ההזדמנות להקל את הרגולציה בתחומים רבים אחרים שיגרמו להתייעלות המערכת כולה. כך למשל כלים טכנולוגיים פשוטים יכולים לפתור למשרד את משימת המעקב אחר השכר, חריגות השכר וקניסות המוסדות על חריגות השכר. אתר רשם העמותות הרי מקבל את נתוני השכר מכל הארגונים הנתמכים ורשמת העמותות, עו"ד קארן שוורץ פועלת ליעול וחיבור משרד הרשם עם משרדי הממשלה והנגשת המידע. מוזר שהמשרד מעדיף לנפח שכר, במקום לבקש ממשרד רשם העמותות להוסיף כמה שורות קוד שיעבירו אליו מידע מרשם העמותות.

#### 4. איך קבלת התיקון תצמצם משמעותית את היצירה הישראלית?

כל שקל שהולך למשכורות נגרע מהיצירה הישראלית. הדבר בולט במיוחד במוסדות הקולנוע שנתמכים ב 95% ומעלה בידי המשרד וכמעט ואין להם מקור תקציבי נוסף. אנו משוכנעים שהליך זה של משרד התרבות דווקא יקטין משמעותית את התמיכה בתרבות. בקולנוע אנו מעריכים שמדובר יהיה בהקטנה של כ 1,500,000 שנה והמשמעות היא פחות שני סרטי קולנוע בשנה או חמישה סרטים דוקומנטריים אם שכר מנהלי הקרנות והמנהלים האמנותיים יגיע לגבהים החדשים אליהם המשרד מכוון (שנ 650,000 בשנה).

אנו עדים לכרסום זוחל בתקציב המופנה להפקות קולנוע בשנים האחרונות. מבדיקה שערכנו<sup>8</sup> עלה, שבשנים 2017 ו-2018 לפחות - 14 מיליון שקלים (!) מתקציב קרנות הקולנוע הופנה להנהלה וכלליות ואחרים, שאינם תמיכה בהפקות סרטים.

מדובר באובדן של תמיכה בלפחות שבעה (!) סרטי קולנוע עלילתיים בשנה שלא נעשו, או עשרות סרטים דוקומנטריים שלא ראו אור או עשרות רבות של סרטים קצרים וסרטי סטודנטים.

וזה סכום, שאם היה מופנה לתמיכה בקולנוע, היה מפרה ומפריח את האמנות והתרבות באמת, ולא את הברורקרטיה עצמה. ברור שכדי להזרים את כספי הציבור יש לייצר את הצינורות היעילים ביותר לצורך כך, אך אנו סבורים, שיש להקדים להחלטות בחינות מסודרות, מקצועיות ואובייקטיביות ליעול המערכות, כדי שהמטרה הסופית תהיה שכספי הציבור יגיעו ברובם לקיים את מטרתם, ולא את האמצעים.

גם הכפלת מספר קרנות הקולנוע בשנתיים האחרונות שהעלתה את עלויות התקורה והכסף המופנה למשכורות, העמסת סדנאות שונות ומשונות על תקציב הקולנוע שנוגסות בתקציבים המופנים להפקות ובעיקר קפאון ארוך שנים של תקציב חוק הקולנוע, מביאים לכך שהתקציבים קטנים משנה לשנה, ולהבנה שהקמת אמצעים משתלמת יותר מהיצירה עצמה – וזהו עיוות שאנחנו כאיגוד המייצג יוצרי קולנוע וטלוויזיה מסרבים לתמוך בו.

#### 5. איך קבלת התיקון יהווה פגיעה תדמיתית קשה במוסדות התרבות והעוסקים בתרבות?

בסופו של יום אנחנו צריכים להסתכל לציבור בעיניים ולהקשיב לו. תקציב התרבות הוא תקציב שמגיע מכספי המיסים של אזרחי ישראל ובקרב הציבור יוצרים ומוסדות תרבות נחשבים לאוכלי חנם. אפשר להתווכח על הסיבות או לנתח אותן למוות, זה לא משנה. כשעובד מוסד תרבות מרוויח סכומים שאינם מידתיים לסכומי הכסף שאותו הוא מנהל, או לתוצאות אותן הוא משיג זה לא תורם לתדמית התרבות. גם לנו, הגם שאנחנו מוסד תרבות, התיקון הזה נראה קלוקל משום שהוא פוגע במטרות שלשמן הכסף מיועד. בשעה שבתעשיית הקולנוע צועק קפאון תקציבי ליצירות, יוצא ממשרד התרבות תיקון שחושב לאפשר להגדיל את שכרם של המנכ"לים ואת ההוצאות הכלליות של המוסדות שאמונים על חלוקת התקציבים. זוהי החלטה שאינה תואמת לממשלה חדשה ששמה לעצמה דגל

<sup>8</sup> <https://bit.ly/3gUsAP7> תקציב קרנות הקולנוע 2017, 2018

להציב הרגלים חדשים.

**מדוע אנו משוכנעים שאם התיקון יעבור רוב מוסדות התרבות יקפיצו את שכר המנכ"לים והמנהלים האמנותיים לתקרה החדשה:**

1. כי הם כבר עושים זאת, כפי שהראנו<sup>9</sup>.
2. כיוון שהוועדים המנהלים של מוסדות התרבות כבר מאשרים חריגות שכר וימשיכו לעשות זאת, ולטעמינו הוועד המנהל אינו הגוף המקצועי הנכון לקביעת שכרם של המנכ"לים במוסדות שמתקצבים על ידי המדינה, כאשר הם הגוף הבלעדי, במיוחד כאשר מדובר בתעשייה קטנה ורבת אינטרסים.
3. כיוון שהמשרד לא אוכף חריגות שכר, כפי שדו"ח מטעמו כבר ציינו<sup>10</sup> ואין סיבה לחשוב שהוא יאכוף את הגבלות השכר החדשות. סביר שכל שיקרה הוא שחריגות השכר ימשיכו, לא יאכפו, והמחיר שציבור משלמי המיסים והיצירה ישלמו על משכורות מנופחות יהיה גבוה במליוני שקלים מהמצב הנוכחי.
4. כיוון שרואי חשבון כבר חותמים על דוחות עם חריגות שכר.
5. לסיכום – מערכת האיזונים והבלמים הנוכחית לא עובדת, והסרת ההגבלות רק תחריף את המצב, כאשר אותם כספים יגיעו למקומות שליד היעדים, אך לא היעדים עצמם יש ליצור שינוי משמעותי של התייעלות במטרה להעביר את רוב תקציב משרד התרבות לתרבות עצמה.

**המלצותינו:**

1. **ראשית נבקש שכעת וכן בעתיד טיוטות מבחני תמיכה יפורסמו עם השלכות הכלכליות של התיקון המוצע.** ללא שיקוף של המצב הנוכחי והשוואתו למצב עתידי לא ניתן להגיע להחלטה מושכלת. ראוי לפרסם מהו השכר המשולם במוסדות התרבות כיום וכיצד התיקון ישפיע עליו במקרה הכי גרוע, ובמקרה הכי טוב. שקיפות היא תנאי הכרחי!
2. **שנית נבקש שכל טיוטת תיקון תוגש עם להערות הציבור עם מידע על מי יזם אותה ומדוע, בדומה לאופן בו מועצת הכבלים והלווין עושה.** אם המשרד לא מסוגל לשקף מי מושך בחוטים, עדיף לא לצאת למהלך שינויים כלל.
3. **שלישית יש לחשוף את כל חוות הדעת וניירות העמדה המוגשים למשרד בעקבות בקשות להערות הציבור, ואת פרוטוקולי הדיונים והאופן בו הגיעו להחלטות.** בשנים האחרונות נדמה שהכבלים נובחים והשיירה עוברת. תהליך שקוף ענייני ומנומק נדמה שלא נעשה.
4. **אם משרד התרבות מתעקש להגדיל שכרם של בכירים במוסדות תרבות על חשבון הציבור שיגדיל את תקציב התרבות ותקציב הקולנוע בפרט.** אחרת התיקון יהיה פגיעה משמעותית ביצירה.
5. **יש להפוך את שכר המקסימום לתנאי סף לקבלת תמיכה.** מוסד תרבות שהשכר הכי גבוה שמשולם בו חורג מהמותר, בין אם עבור תפקיד ניהולי או יצירתי, לא יקבל תמיכה ציבורית. כך גם ממליצה הוועדה בראשות ד"ר מאיר אמיר ומיקי גור<sup>11</sup>
6. אם מטרת המשרד בתיקון זה היא אכן לצמצם ברגולציה יש דרכים רבות יעילות יותר

<sup>9</sup> <https://bit.ly/32MeX2P> קובץ אקסל סיכום תמיכות ממנהל התרבות ב 2019 עם נתוני שכר. נדגיש כי התמיכה הציבורית המצוינת גבוהה יותר בפועל כיוון שבמסמך לא מצוינת תמיכת הרשויות המקומיות.

<sup>10</sup> <https://bit.ly/301NPI2> ניתוח כלכלי של המבחנים לחלוקת כספי התמיכות בתיאטרון של משרד התרבות

<sup>11</sup> <https://bit.ly/301NPI2> ניתוח כלכלי של המבחנים לחלוקת כספי התמיכות בתיאטרון של משרד התרבות

- וזולות יותר לעשות זאת כמו למשל לקבוע תקרת שכר לכל תפקיד בכל המוסדות הנתמכים, לא משנה אם הוא יצירתי, ניהולי או טכני בדומה לתאגיד השידור הציבורי.
- באותו עניין שיחה קצרה עם רשמת העמותות וכמה שורות קוד בהשקעה של כמה אלפי שקלים שיעבירו מידע מאתר רשם העמותות למשרד התרבות בצורה מסודרת ואפקטיבית יעזרו משמעותית להקלת הנטל הרגולטורי על המשרד.
7. אנו מסכימים עם המשרד כי יש להפחית את הנטל הרגולטורי, לפשט תהליכים ועד כמה שיש כפילויות יש לצמצמן. עובדי משרד התרבות והארגונים הנתמכים כורעים תחת הנטל הרגולטורי ונתמוך בכל תהליך שמטרתו בחינת נטל זה וצמצומו אך יש לעשות זאת תוך שיתוף הציבור בשלבים מוקדמים הרבה יותר, שקיפות ושמירה על עקרונות שוויון.
8. אנו ממליצים להפוך את שנת 2022 לשנה בה נלמדת התעשייה כולה: לערוך מפגשים של נציגי מוסדות תרבות, עובדי משרד התרבות, האוצר והמשפטים יחד עם נציגי ציבור במטרה לערוך חשיבה מחדש על הדרכים היעילות ביותר שיש לתמוך באמנות ובתרבות המקומית. השיטה הנוכחית לא מקיימת מטרות אלה, וההחלטה מושא מכתבינו רק מחריפה את החוליים שיש בתעשייה, במקום להבריא אותה, ולאפשר את מקסימום המקום ליצירת יצירות חדשות, איכותיות ובוועטות.
9. בנוסף מאחר ומוסדות תרבות יכולים לקום חדשות לבקרים, ובכך לדלל את עוגת התקציב, שבעיקר יופנה להוצאות שכר, אנו ממליצים לאמץ את חוות הדעת הנ"ל<sup>12</sup>. משמע לצרף מוסדות תרבות חדשים למעגל התמיכות אך רק כאשר מובטחת תוספת תקציבית, ולא ע"י צירופם לתחרות על התקציב הנתון והכנסת מוסדות וותיקים לגירעונות.
10. עמדתנו של איגוד העורכים היא כמו תמיד שבהינתן מנגנון שקוף, אנונימי, והגון, אין צורך ביותר מקרן קולנוע אחת לכל המדינה ולכן יש לשאוף לצמצום מספר קרנות הקולנוע ו/או לאמץ את המלצת חוות הדעת של גם בתחום הקולנוע: "לצרף תיאטרונים (מוסדות תרבות בתחום הקולנוע במקרה הזה) חדשים למעגל התמיכות אך רק כאשר מובטחת תוספת תקציבית ולא ע"י צירופם לתחרות על התקציב הנתון והכנסת התיאטרונים הוותיקים לגירעונות"<sup>13</sup>.

בכבוד רב,

איגוד העורכים – איגוד  
מקצועות הפוסט בישראל  
(ע"ר)

<sup>12</sup> <https://bit.ly/301NPI2> ניתוח כלכלי של המבחנים לחלוקת כספי התמיכות בתיאטרון של משרד התרבות והספורט

<sup>13</sup> <https://bit.ly/301NPI2> ניתוח כלכלי של המבחנים לחלוקת כספי התמיכות בתיאטרון של משרד התרבות והספורט